

УДК 378.016:811.111]:37.011.3-051-026.15

УРОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ПРОСТІР ДЛЯ КРЕАТИВНОГО ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Процько Євгенія, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-8806-4919

E-mail: ye.protsko@udpu.edu.ua

У статті здійснено огляд нетрадиційних форм організації освітнього процесу, зокрема інтернет-ресурсів та мережевих сервісів, які прийнятні для використання у підготовці сучасного креативного вчителя англійської мови. Сьогодні тотальна інформатизація суспільства призводить до широкої популяризації не лише соціальних мереж, а й вседоступних інтернет-серверів. Це спонукає вчителя переглянути свої методи навчання. Для того щоб виховати креативного та успішного вчителя, викладачу самому також варто креативність зробити частиною власного життя, рутини, а не випадковим, нечастим явищем.

Ключові слова: підготовка вчителя англійської мови; нетрадиційні форми організації освітнього процесу; інтернет-ресурси; мережеві сервіси; креативний учитель; педагогічний заклад вищої освіти; навчання англійської мов; інформаційно-комунікаційні технології.

ENGLISH LESSON AS A SPOT FOR A CREATIVE TEACHER AT A PEDAGOGICAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Protsko Yevheniia, Ph.D. in Education, Associate Professor, Associate Professor at English and Methodology Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-8806-4919

E-mail: ye.protsko@udpu.edu.ua

The article provides an overview of alternative activity English lesson forms, including online resources and social servers that can be used at the English lessons while teacher training. Today global informatization of the public causes total extension of social networks and accessible Internet services. The urge of using online learning tools in English lesson is emphasized by the author. The study focuses on the possibilities to use alternative activity lesson forms, as well as the Internet space, in lesson activities in general and the teaching of future English teachers in particular. Social networks contribute to free, cheap, elucidated, and direct contact with the hearers; promote engaging in discussions, learning new topics, acquiring and consolidating new knowledge and skills, assessing their and the colleagues' activity, thinking reproving; stimulates the higher education applicants' formation of firm motivation to study foreign languages.

Late reviews prove that social networks are very public among higher education applicants all over the world. It helps young people to conjoin on educational, cognitive interests, hobbies, and preferences, and on educational purpose – learning English. All this increase the possibilities of a normal occupation and transfer it to a new stage. The author indicates the ways to develop creative qualities of

teachers of English. To educate a creative and successful would-be teacher, it is an educator of a higher education institution who is to use creativity as an inseparable part of his everyday life, but not as a casual irregular motion.

Keywords: *English teacher training; alternative activity lesson forms; Internet resources; social servers; creative teacher; teacher training institution of higher education; English teaching; information and communication technologies.*

У контексті організації освітньої діяльності у процесі підготовки вчителів англійської мови важливим є той факт, що, традиційно, основний зміст підготовки вчителів іноземної, зокрема й англійської, мови входить до прикладної лінгвістики. Остання як наука з'явилася в 1960-х рр., коли навчання англійської мови було відновлено у зв'язку з виникненням методології та нових методик у викладанні. Прикладна лінгвістика визначила окремі академічні та теоретичні знання, які стали основою для нових підходів у навчанні англійської мови. Ці знання були представлені в навчальних планах програм закладів вищої освіти Європи, які були введені з того ж часу та склалися з таких курсів, як «Аналіз мови», «Теорія навчання», «Методологія мови» та практики.

Ще одним аспектом зазначеного дослідження є форми організації навчання майбутніх учителів англійської мови, які розуміються як сукупність циклів процесу навчання і реалізуються через співпрацю вчителя та учнів щодо засвоєння певного змісту матеріалу [5]. У своїй роботі «Педагогіка вищої школи» В. Ортинський зазначає, що у сучасній педагогіці форма організації освіти – це певна структурна конструкція освітнього заняття, яка отримує вплив від його навчальних цілей, змісту й специфічних рис діяльності суб'єктів та об'єктів навчання [4, с. 197]. Їхньою головною ознакою є дидактичні цілі.

Сьогодні для досягнення позитивних результатів навчання вчителю недостатньо віддавати перевагу лише традиційним формам організації освітнього процесу. Нові потреби сучасного суспільства у час глобальної економічної та соціальної кризи приносять зміни й у різні сфери суспільно-політичного життя, з'являється потреба у швидшому та ширшому розвитку інформаційних технологій.

Саме тому, щоб залишатися актуальним, трендовим та цікавим для молодого слухача, сучасним та привабливим центром якісних освітніх послуг, учитель нового покоління вимушений звертатися у своїй практиці до модерних інформаційно-комунікаційних технологій та нестандартних форм організації освітнього процесу.

Загальним питанням проблеми підготовки вчителів присвячені праці таких українських дослідників, як: О. Локшиної, Н. Ничкало, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, О. Заболотної, Н. Лавриченко, О. Коберника, В. Кузя, О. Мисечко та ін. Серед доробки українських науковців, у центрі уваги яких перебуває дослідження підготовки вчителів іноземної (англійської) мови, можна виокремити праці В. Базуріної, І. Задорожної, О. Заболотної, В. Гаманюк, О. Голотюк, О. Кучай, О. Озерської, С. Когут, Н. Журавської, С. Ніколаєвої, С. Деркач, А. Власенко, Т. Гарбузи та ін.

Науковці різних країн зверталися до вивчення аспектів прикладної лінгвістики, методів та форм організації навчальної діяльності. Так, американський учений Дж. Річардс, розглядає предметні знання, які є складовою навчання англійської мови, як такі, що стосуються конкретного предмета викладання, однією з ланок професійної освіти і не трансформуються у практичні навички. Інший європейський науковець

Тьюдор встановлює навчання мови в загальному аспекті. Він вважає, що саме освітнє прагнення у вивченні будь-якої мови дає змогу здобувачам вищої освіти отримувати певні ролі у процесі цього ж самого вивчення [13, с. 18].

З огляду на проблему нашого дослідження варто відзначити роботи й цих сучасних українських дослідників: А. Светлорусової, які спрямовані на окреслення значення віртуальних мереж у розвитку та творенні інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів освіти [8]; В. Черненко – на змістовне вивчення використання мережевих засобів навчання на заняттях [10]. У своїй науковій творчості Н. Олексюк вбачає застосування соціальних мереж саме в освітній діяльності з учнями та здобувачами вищої освіти [3].

Завдання сучасної освіти – використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення цілей. У ХХІ столітті, у час розвинених інтернет-ресурсів та загальнопоширеного доступу до нього важко уявити молоду людину без роботи з онлайн-сервісами. Тому соціальні мережі, які є головним та загальнодоступним їхнім елементом, тлумачать як онлайн-середовище, що об'єднує людей у мережеві єдності за підтримки програмного забезпечення, комп'ютерів, які зі свого боку об'єднуються в загальну інтернет-мережу та мережі документів (Всесвітньої павутини) [9], що викликає іншу проблему: як найкраще адаптувати соціальні мережі до освітнього процесу у закладах вищої освіти. У нашому дослідженні ми також звертаємося до аплікації нетрадиційних форм навчання на заняттях з англійської мови як однієї з умов успішного її засвоєння. Ми підтримуємо погляд, що сучасні інтернет-ресурси мають бути провідним засобом для засвоєння знань, перетворення освітнього процесу на інтерактивну, цікаву, наочну та персоналізовану діяльність.

Взявши до уваги аналіз досліджень теми та значущість зміни методичних прийомів та інструментів навчання у вищій школі, з'ясовано, що питання використання різних нетрадиційних форм організації освітнього процесу, зокрема і залучення мереж та інтернет-технологій у роботі зі здобувачами вищої освіти у закладах вищої освіти, є нагальним.

Метою статті є аналіз нетрадиційних форм організації освітньої діяльності під час підготовки вчителів англійської мови.

Поряд із традиційними методами, прийомами та формами організації освітньої діяльності (аудіолінгвальний, або аудіовізуальний, метод, диференційоване та самонавчання, а також навчальні заняття, практична підготовка, самостійна робота та контрольні заходи) поширеними є різні нетрадиційні, неформальні форми проведення занять. Так, *лекція-бесіда* є найбільш поширеною формою активного залучення студентів в освітній процес. Вона полягає в максимальному залученні слухача до інтенсивної бесіди. У цьому аспекті форми залучення та закріплення матеріалу – окремі питання до здобувачів освіти, дискусії-диспут. Перевага полягає в тому, що відбувається привернення увагу учасників до найбільш вагомих проблем теми, окреслює зміст, методи і темп опису освітнього матеріалу, які потрібно використати при роботі саме з цією аудиторією. Хоча недолік цієї лекції полягає у нездатності залучити всіх студентів до комунікації, вона водночас розширює сферу думок та інтересів та заохочує колективний досвід і знання учнів до вирішення єдиної навчальної проблеми.

Інший вид лекції – *міні-лекція*, загальним обсягом не більше 15–20 хвилин –

проводиться на початку будь-якого виду аудиторних занять із продовженням обговорення заданої проблеми. Інколи самі здобувачі вищої освіти залучаються до такої роботи, ділячись своїм баченням проблематики вивченого, результатами дослідження. Позитивним елементом цієї форми організації навчання можна визнати вимушену активізацію розумової діяльності, коли слухачі змушені реагувати на обговорення, самостійне творче вироблення рішень у процесі навчання та постійної взаємодії із викладачем та іншими студентами. Важко не зазначити той факт, що лектор здатен залучити до спілкування не всіх студентів.

Важливо виокремити *лекцію-провокацію*, яка направлена на розвиток у здобувачів вищої освіти вміння швидко аналізувати професійні ситуації, знаходити неправдиву або неточну інформацію. На початку заняття здобувачам освіти повідомляють тему та кількість допущених помилок різного змісту, які мають бути оголошені здобувачами вищої освіти наприкінці обговорення. Під час лекції створюють умови, за яких вони змушені активно працювати, оскільки важливим є не просто запам'ятовування інформації, а й її аналіз та оцінка. Заохочення також має і суб'єктивний характер: цікаво відшукати у лектора неточність. Це активізує пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти. Слід зазначити, що ця форма організації освітньої діяльності виконує стимулювальну та контролювальну функції: вона допомагає викладачеві оцінити якість засвоєння пройденого матеріалу, а здобувачам вищої освіти перевірити себе й продемонструвати знання предмета. Тому її часто використовують як підсумкове заняття з теми після формування у здобувачів вищої освіти базових знань та вмінь.

Новітні форми організації навчальної діяльності у підготовці майбутніх учителів англійської мови також направлені на діяльнісний підхід та мають комунікативну спрямованість, більшість із яких організовані у груповій роботі здобувачів вищої освіти. До них належить *групова гра-пазл*, мета якої полягає у стимулюванні здобувачів вищої освіти до взаємодії із іншими. При такій навчальній діяльності вони поділяються на групи, кожна з яких отримує певну частину завдання. Виконання всіх завдань здобувачами вищої освіти всіх груп призводить до розв'язання єдиної спільної проблеми або до завершення єдиного пазла. Цей структурний елемент використовують при вивченні різних складових однієї великої теми. Знання, отримані при використанні такої групової роботи, часто обговорюються на останньому, підсумковому занятті.

Ця форма навчальної діяльності була розроблена соціальним психологом Е. Арнсоном у 50-х рр. минулого століття в США під час реформування та об'єднання державних шкіл, що призвело до проблеми непорозуміння між учнями різних шкіл. Психолог Е. Арсон використав конкурентно спрямовану природу учнів на роботу у малих групах. Цей метод мав успіх в освітній діяльності та набув поширення не лише у школах, оскільки направлений на роботу учнів різних поглядів, знань та верств населення. Для досягнення єдиної мети вони вчать знаходити спільну мову, покладатися та поважати один одного, виконуючи завдання однакової складності. Сьогодні цю форму організації освітньої діяльності використовують на заняттях із різних предметів [7].

Поширеною формою проведення занять також є заняття-змагання, яке полягає у залученні всіх членів *робочих груп* до виконання поставлених завдань. Спілкування та групова взаємодія допоможе студентам збільшити комунікативні навички, обмінятися

досвідом, набути нових знань. Проведення заняття у формі робочих груп вимагає його поділу на кілька етапів:

- 1) учитель визначає цілі заняття, яких мають самостійно досягнути малі робочі групи у процесі своєї роботи, та види діяльності, які можуть містити читання, письмо, редагування тексту, вирішення поставленої проблеми або вивчення нового матеріалу (5 хвилин);
- 2) учитель надає точні інструкції до виконання (прочитати текст, вивчити головні аспекти, продемонструвати засвоєні навички письма тощо) (10–15 хвилин);
- 3) безпосередня робота робочих груп (30–40 хвилин);
- 4) підсумок роботи заняття (5 хвилин).

У підготовці майбутніх учителів англійської мови однією з ефективних у досягненні позитивних результатів навчання форм організації освітньої діяльності вважають *моделювання реальних ситуацій*. Здобувачам вищої освіти надається право прийняти та виконати певну роль, яка близька до їхньої майбутньої професії, або стати учасником змодельованої життєвої ситуації для ухвалення негайних рішень за допомогою лексичних вправ, діалогів, відео та аудіо. Тут головну мету посідає не стільки правильне граматичне та лексичне оформлення мови, а саме безпосереднє спілкування з іншими здобувачами вищої освіти [12].

Педагогічні заклади вищої освіти світу також часто застосовують іншу форму організації самостійної роботи – *домашнє читання*, під час якого здобувачі вищої освіти отримують статті, тексти або художні твори для самостійного читання та опрацювання. Перевірка якості прочитаного відбувається на заняттях. Основна функція домашнього читання полягає в отриманні інформації з текстів іноземною мовою. Розподіляють читання на види згідно з наступними критеріями:

- психологічними та специфічними властивостями їхнього сприйняття: перекладне, безперекладне, аналітичне та синтетичне;
- кількістю прочитаного: екстенсивне або інтенсивне;
- умовами виконання текстів: самостійне або несамостійне; підготовлене або непідготовлене;
- способом читання: пасивне або активне.

Домашнє читання є надзвичайно важливим у формуванні та розвитку вмінь та потреб читання у здобувачів вищої освіти; у створенні психофізіологічних механізмів читання як процесу; в удосконаленості мовленнєвих навичок здобувачі вищої освіти на базі прочитаного.

В аспекті мети організації цієї форми навчання, сьогодні виокремлюють дві тенденції: читання заради читання та змістовне читання, яке готує здобувачів освіти до бесіди за матеріалом прочитаного. Використання вправ та завдань на закріплення прочитаного є необхідною умовою, що мотивує у подальшому мовленнєву діяльність. Тут також варто не забувати і про зміст навчального матеріалу, який призначений для самого читання. Тематика текстів, хоча б певною мірою, мусить співпадати з лексичними темами саме цього етапу навчання [3]. Як висновок, використання художніх текстів тісно пов'язане із країнознавчим аспектом викладання іноземної мови, адже разом із вирішенням головних мовних і лінгвістичних завдань, домашнє

читання допомагає студентам увійти у світ культури іншої країни. Недоліком, на нашу думку, є складність для вчителя в повідомленні студентам інформації саме про ту епоху та місце подій, зазначених у творі.

Варто також наголосити на нагальному використанні онлайн та мережових засобів навчання на заняттях англійської мови, оскільки інтернет є насиченим осередком потенційних навчальних ресурсів. Сьогодні за його допомогою можливо легко знайти багато розробок з методики вивчення та навчання будь-якої іноземної мови. Деякі розробники вважають, що навчання англійської мови навіть можливе лише за допомогою соціальних мереж та онлайн-серверів, без звичної роботи з підручником [6; 7].

Сьогодні у світі існує велика кількість акаунтів університетів, де викладачі та здобувачі вищої освіти разом задіяні у формуванні освітнього змісту для освітньої, самостійної, пізнавальної та творчої діяльності, розваг. Останніми роками все більшого поширення в аспекті залучення студентів до навчання набуває соціальна мережа «Facebook». Зокрема, як додатковий засіб для посилення пізнавальної діяльності здобувачів освіти [1].

Багато цікавого та корисного матеріалу можна знайти в групах та об'єднаннях цієї мережі: використання хмарних технологій та різних ІК-технологій на уроках англійської мови, а також інтернет-спільнот, наприклад, «Навчаємося з Google», «Уміти вчитися: спільнота сучасних освітян», «ІТ-компетентність – складова професійної майстерності сучасного вчителя», «Innovative Teachers of English», «Cloud services in education» та ін.

Надзвичайно зручною у використанні стає також мережа «Pinterest», яка надає вчителю можливість використовувати графічні способи подачі інформації. Позитивним фактором на підтримку цієї форми організації освітнього процесу є той факт, що кожен здобувач освіти має можливість знайти потрібні матеріали та працювати з ними на власному пристрої.

Соціальні мережі також сприяють використанню отриманих знань у реальних ситуаціях під час спілкування з іноземцями. Для цього можливе проведення Skype-зустрічей з іноземцями, які стимулюють обмін новинами, знаннями та досвідом [2].

Варто підкреслити, що різні соціальні мережі можуть також виступити яскравою платформою для вивчення англійської мови, оскільки сприяють вдосконаленню навичок читання та письма студентів іноземною мовою, сприяють звуженню соціокультурних прогалів. Виявлено, що здобувачі вищої освіти, які використовували інтернет-ресурси при вивченні англійської мови, здатні швидше аналізувати інформацію та мають кращі навички спілкування.

На нашу думку, учитель нового покоління, який працює із молоддю покоління Z, інтернет та цифрового покоління, які ніколи не знали життя без цифрової мережі, просто зобов'язаний бути креативним для досягнення позитивних результатів навчання.

Отже, як можливо звичайному вчителю розвинути креативні якості? Які перші кроки для досягнення цілі?

1) Станьте компетентним та освіченим учителем.

Сьогодні, як ніколи раніше, можна навчитися вчителюванню. У доступі для

кожного безліч книг, курсів підготовки та перепідготовки, безкоштовних онлайн-курсів та університетських програм, які стануть в нагоді у підготовці майбутнього вчителя.

Справжній учитель – це креативний учитель, який, окрім педагогіки, обізнаний у різних сферах; приносить до класу більше ніж просто знання – ділиться власним досвідом та інтересами. Ми рекомендуємо вчителю займатися мистецьким хобі: навчитися гри на музичному інструменті або відвідувати драматичний гурток. Окрім гарно проведеного часу, отримання безлічі задоволення та емоцій, можливе використання нових здібностей та знань у своїй педагогічній діяльності. Наприклад, використання пісень на уроках англійської мови допоможе здобувачам вищої освіти засвоїти та покращити навички вимови.

2) Не втрачайте зв'язок з іншими вчителями.

Хоча професійна педагогічна освіта є надзвичайно важливою у становленні кваліфікованого педагога, але вагомим також є комунікація з колегами – їхні натхнення та підтримка вирішують усе. Зараз легко та невимушено можливо спілкуватися із педагогами з усього світу – слідкуйте за їхніми сторінками у «Facebook», «Twitter» або особистими блогами, приєднайтеся до одного із об'єднань учителів, відвідайте воркшопи особисто або онлайн. Отримана інформація та новий досвід принесуть цікавинку і вашим урокам.

3) Станьте «акумулятором» методичних ідей.

Навіть якщо ви неактивно застосовуєте передові педагогічні ідеї, важливим є і їхнє акумулювання, організація в потрібному ключі для швидкого впровадження на заняттях у той час, який для вас буде комфортним та слухним.

4) Діліться своїми здобутками.

Учителям завжди легко отримувати знання та новий досвід від своїх колег. Тому не соромтеся проводити відкриті сесії, воркшопи, ділитися своїми здобутками з однодумцями. Це завжди надихає та підтримує. Окрім того, досвід та знання, здобуті у процесі, – неоціненні. Сьогодні досить легко розпочати власний живий журнал або блог, що допоможе ділитися педагогічними та методичними ідеями, новими формами організації освітнього процесу, які ви використовуєте в освітній діяльності щодня, а також заохотить до спілкування з колегами з усього світу. Це все є пристойним плацдармом для стимулювання нових ідей.

5) Усувайте перешкоди на шляху до креативного мислення.

Багато людей впевнені у своїх знаннях, можливостях та здібностях, не бояться виставляти власний креативний потенціал на загальний осуд, але бували моменти, коли більшість з нас все ж таки відчували сумнів. У такі хвилини думки про нестачу уяви, розуму або таланту відвідують наші голови. Неможливо не погодитися, що всі ми – різні, кожній особистості притаманні індивідуальні здібності, уміння, але безсумнівно всі ми маємо безмежний потенціал до творчості. Розвивайтеся, займайтеся самоосвітою – це правильний шлях до сучасного креативного педагога.

6) Будьте активними.

Як атлети тренують свої м'язи, необхідно розвивати власний мозок регулярними вправами. Кросворди, sudoku, пазли – неодмінно підвищать вашу концентрацію та покращать креативність.

Ми часто зауважуємо здобувачам освіти, що справа майстра боїться. Це

прислів'я аплікабельно до нас, учителів, у значній мірі також. Компетентні спеціалісти різних сфер досягають свого професіоналізму лише через практику, яка вимагає дисципліни та терпіння. Цей процес принесе значущих результатів, якщо зосередитися на його процесі, а не меті. Тобто отримувати задоволення від того, чим займаєшся на цей момент, а не перейматися тим, що ще маєш досягнути, сприяє комфортному та легшому здобуванню маленьких перемог.

7) Експериментуйте та розвивайте власну методику викладання.

Вигорання на роботі неодмінно проявиться за умови зациклення на одних і тих самих ідеях, засобах та методах навчання. Це також швидко демотивує здобувачів освіти, знищить зацікавленість у предметі та бажання отримувати нові знання. Вони неодмінно позитивно відреагують на вчителя, який не використовує однакові старі ідеї однаковою мірою на кожному занятті. Ентузіазм неодмінно збільшиться, коли уроки сповнені сюрпризів, є непередбачуваними та щирими.

У цьому аспекті варто запроваджувати нові ідеї або адаптувати старі, але водночас не забувати переосмислити, проаналізувати та оцінити власний досвід – навчитися з успіху та помилок, втілення нового зробити частиною власної методики викладання.

8) Креативність – щоденна мета.

Креативність стане в нагоді при вирішенні повсякденних проблем учителя: від вибору методичних матеріалів, форм проведення заняття та оцінювання здобувачів освіти до адаптування матеріалу та залучення всіх слухачів до роботи. Щоб розвивати всі ці вміння, необхідно креативність зробити частиною власного життя, рутини, а не випадковим, нечастим явищем. Дивіться на все, що робите, критично і намагайтеся удосконалити власні заняття, зробити їх більш мотивувальними, продуктивними та цікавими для здобувачів освіти [11].

У результаті аналізу доцільності використання нетрадиційних форм організації освітнього процесу, інтернет-ресурсів та мережесервісів під час підготовки майбутніх учителів англійської мови, ми дійшли висновку, що важливою метою їхнього впровадження в навчання є заохочення здобувачів вищої освіти до роботи у спільнотах та групах, які в свою чергу підтримують союз для розв'язання певного завдання, яке може виникнути під час освітнього процесу, можливість самоаналізу, самонавчання за підтримки однодумців.

Сьогодні для навчання вчителя нового покоління неможливо в освітньому процесі використовувати лише традиційні форми роботи на заняттях, особливо у підготовці майбутніх учителів англійської мови, які є інтелектуальними, всеобізнаними та творчими особистостями. Саме можливості інтернет-ресурсів дають змогу їм здобути потрібний рівень навичок спілкування, відповідності поставленим сучасним вітчизняним та закордонним вимогам провідного знавця мови та педагога.

Отримані результати нашого аналізу являють собою лише незначною частку у вивченні використання нетрадиційних форм навчання на заняттях англійської мови у педагогічних закладах вищої освіти. У час всесвітньо поширеного інтернету та мережесерверів перспективи подальшого дослідження трактуються нами як доведені та безсумнівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова Т. Л. Социальные сети как средство организации учебного процесса. *Информационные технологии в образовании: сб. научных тр.* 2015. Вып. 22. С. 7–8. URL: http://ite.kspu.edu/webfm_send/809 (дата звернення: 25.01.2019).
2. Бандюк А. В. Використання соціальних мереж на уроках англійської мови та для професійного розвитку вчителя. *XII Хмурівські читання – кафедра ТiМСО, на обласній наук.-практ. конф.* URL: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/vykorystannya-sotsialnyh-merezh-na-urokah-anhlijskoji-movy-ta-dlya-profesijnoho-rozvytku-vchytelya/> (дата звернення: 20.01.2019).
3. Олексюк Н. В., Леbedenko Л. В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. *Інформаційні технології та засоби навчання.* Вип. 4, С. 88–102, 2015. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10440/1/1273-4811-1-PB.pdf> (дата звернення: 20.01.2019).
4. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
5. Педагогика: учебн. пособ. для студ. пед. институтов / под ред. Бабанского Ю. К. 2-е изд., доп. и перераб. М.: Просвещение, 1988. 479 с.
6. Подопрігорова Л. А. Использование Интернета в обучении иностранным языкам. *Иностранные языки в школе.* Киев, Украина. 2003. Вип. 5. С. 83–87.
7. Процько Є. С. Використання Інтернет ресурсів у підготовці вчителя англійської мови нового покоління. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки».* Київ, 2020. Вип. 11(40). С. 154–169. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/11_40_2020/pedagog/Bulletin_11_40_Pedagogika_Protsko.pdf (дата звернення: 30.08.2021).
8. Светлорусова А. В. Використання віртуальних спільнот для розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей старшокласників. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* Київ, 2011. Вип. 28. С. 212–216.
9. Соціальні мережеві сервіси. URL: <https://sites.google.com/site/sdfghiuytfvbnm/> (дата звернення: 05.06.2018).
10. Черненко В. Сучасний стан використання мережевих інформаційно-комунікаційних технологій у світовій педагогічній практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2011. Вип. 2(22). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua> (дата звернення: 05.06.2018).
11. Eight steps to becoming a more creative teacher. URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/eight-steps-becoming-more-creative-teacher> (дата звернення: 30.08.2021).
12. Learn English. URL: <http://www.britishcouncil.be/english> (дата звернення: 30.08.2021).
13. Richards J. *Competence and Performance in Language Teaching.* New York: Cambridge University Press, 2011. P. 32.

REFERENCES

1. Arhipova, T. L. (2015). Sozialnie seti kak sredstvo organizazii uchebnogo prozessa. *Informatsionnye tehnologii v obrazovanii – Information Teachnologies in Education*, issue 22, 7–8. URL: http://ite.kspu.edu/webfm_send/809 [in Russian].
2. Bandiuk, A. V. (2016). Vykorystannia sotsialnykh merezh na urokakh anhliiskoi movy ta dlia profesiinoho rozvutku vchytelia. *XII Khmurivski chytannia: proceedings of the regional Scientific and Practical Conference.* URL: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/vykorystannya-sotsialnyh-merezh-na-urokah-anhlijskoji-movy-ta-dlya-profesijnoho-rozvytku-vchytelya/> [in Ukrainian].
3. Oleksiuk, N. V., Lebedenko, L. V. (2015). Vykorystannia elektronnykh sotsialnykh merezh u sotsialno-pedahohichnii roboti zi shkoliaramy. [The use of electronic social networks in social and pedagogical work with schoolers]. *Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia – Information technologies and teaching modes*, issue 4, 88–102. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10440/1/1273-4811-1-PB.pdf> [in Ukrainian].
4. Ortynskyi, V. L. (2009). Pedahohika vyschoi shkoly. K.: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
5. Pedagogika. Yu. K Babanskiy (Ed.). (1988). M.: Prosveschenie [in Russian].
6. Podoprigrorova, L. A. (2003). Ispolzovanie Interneta v obuchenii inostrannym yazykam [The use of Internet while teaching foreign languages]. *Inostrannye yazyki v shkole – Foreign languages at school*, issue 5, 83–87 [in Ukrainian].
7. Protsko, Ye. S. (2020). Vykorystannia Internet resursiv u pidhotovtsi vchytelia anhliiskoi movy novoho

- pokolinnia [The use of Internet resources while training new generation English teacher]. *Visnyk pisiadyplomnoi osvity – Proceedings of postgraduate education, issue 11(40), 154–169*. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/11_40_2020/pedagog/Bulletin_11_40_Pedagogika_Protsko.pdf [in Ukrainian].
8. Sviatorusova, A. V. (2011). Vykorystannia virtualnykh spilnot dlia rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh kompetentnostei starshoklasnykiv [The use of virtual networks to develop information and communication competences of senior pupils] *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Pedagogical sciences: reality and prospects, issue 28, 212–216* [in Ukrainian].
 9. Sotsialni merezhevi servisy. URL: <https://sites.google.com/site/sdfghuytfvbnm/> [in Ukrainian].
 10. Chernenko, V. (2011). Suchasnyi stan vykorystannia merezhevykh informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u svitovi pedahohichnii praktytsi [Present state of the use of network information and communication technologies in world pedagogical practice] *Informatsiini tekhnolohii I zasoby navchannia – Information technologies and teaching modes, issue 2(22)*. URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua> [in Ukrainian].
 11. Eight steps to becoming a more creative teacher. URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/eight-steps-becoming-more-creative-teacher>
 12. Learn English. URL: <http://www.britishcouncil.be/english>
 13. Richards, J. (2011). *Competence and Performance in Language*. New York: Cambridge University Press.